

شورای عالی حوزه علمیه قم
مرکز مدیریت حوزه های علمیه خاوران
مدرسه علمیه حضرت خدیجه (سلام الله علیها)

مسابقه گروه رشد

تحقیق کتابخانه‌ای

عنوان:

نقش خانواده در مدیریت مصرف و تحقق اقتصاد مقاومتی

استاد راهنما:

معصومه ایمانی

پدیدآورندگان:

الهه کمالی، امینه یوسفی، فاطمه الناز یوسفی

چکیده

در این مقاله ، نقش خانواده در مدیریت مصرف و تحقق اقتصاد مقاومتی، بررسی شده است. خانواده یکی از معصوم‌ترین نهادهای اجتماعی است که بر اساس ازدواج شکل می‌گیرد. و خود سرچشمه‌ی سایر نهادهای اجتماعی می‌باشد. اقتصاد خانواده می‌کوشد، تا مسائل اقتصادی را مورد ارزیابی قرار دهد، نظام اقتصادی خانواده باید به گونه‌ای تکوین یابد که بتواند نیازهای افراد خانواده که همواره در حال گسترش است را، پاسخ بگوید. هر خانواده باید بتواند با الویت بندی در مخارج و هزینه‌های مصرفی خانواده، به اقتصاد خانواده کمک و بهترین شیوه و راه حل را در این راستا انتخاب نماید که در سایه مدیریت مصرف و حذف مخارج اضافی، اقتصاد مقاومتی که یکی از اهداف نظام اسلامی در حال حاضر است تحقق پیدا خواهد کرد.

لذا این تحقیق در چهار گفتار تنظیم شده است: گفتار اول: خانواده و کارکردهای آن، گفتار دوم: ضرورت مدیریت اقتصاد خانواده، گفتار سوم: نقش خانواده در تحقق اقتصاد مقاومتی، گفتار چهارم: بسترها و زمینه‌های تحقق اقتصاد مقاومتی

بنابراین: خانواده به عنوان نهاد کوچک اجتماعی، با مدیریت مصرف و استفاده درست از بودجه و درآمد، صرفه‌جویی در هزینه‌ها و استفاده از کالاها و تولیدات داخلی و برنامه ریزی صحیح از امکانات و نقش مهمی را در تحقق اقتصاد مقاومتی دارد.

کلید واژه‌ها: خانواده، اقتصاد خانواده، تدابیر اقتصادی ، مدیریت خانواده ، مدیریت مصرف، اقتصاد

مقاومتی

فهرست مطالب

مقدمه ۴

گفتار اول : خانواده و کارکردهای آن ۶

۱- تعریف خانواده ۶

۲- اهداف خانواده ۶

۳- مدیریت خانواده ۷

۴- اصول مدیریت خانواده ۷

۵- کارکردهای خانواده : ۸

۵-۱- مراقبت و نگهداری ۸

۵-۲- تنظیم رفتار جنسی ۸

۵-۳- تولید مثل ۸

۵-۴- عاطفه و همراهی ۸

۵-۵- کارکرد جامعه پذیری ۹

۵-۶- کارکرد اقتصادی ۹

گفتار دوم : ضرورت مدیریت اقتصاد خانواده ۱۰

۱- مفهوم اقتصاد ۱۰

۲. اقتصاد و نقش آن در جامعه ۱۱

۳. اهمیت و نقش اقتصاد از دیدگاه اسلام ۱۱

۴. نقش زن و مرد در اقتصاد خانواده ۱۲

۵. آسیب های اقتصادی خانواده ۱۳

۵-۱- اسراف و ولخرجی ۱۳

۵-۲- اسراف در تجمل ۱۳

۵-۳- مبارزه اسلام با اسراف ۱۴

۵-۴- اسراف در راههای خیر ۱۵

۵-۵- آثار و عواقب اسراف ۱۶

- الف. تجمل گرایی ۱۶
- ب. چشم هم چشمی ۱۷

گفتار سوم: نقش خانواده در تحقق اقتصاد مقاومتی..... ۱۸

۱. اصول اقتصاد مقاومتی..... ۱۹
۲. اصول اقتصادی خانواده..... ۱۹
- ۲-۱- برنامه ریزی..... ۱۹
- ۲-۲- تعادل و اعتدال در خانواده..... ۲۱
- ۲-۳- نظم و قاعده در خرج کردن..... ۲۲
- ۲-۴- مدیریت پول خانواده..... ۲۳
- ۲-۵- رعایت الگوی مصرف در خانواده..... ۲۴
- ۲-۶- اقسام مصرف خانوار..... ۲۶

گفتار چهارم: بسترها و زمینه های تحقق اقتصاد مقاومتی در خانواده..... ۲۷

۱. صرفه جویی در هزینه خانواده..... ۲۹
۲. اولویت در مخارج خانواده..... ۳۰
۳. راه های صرفه جویی جهت تحقق اقتصاد مقاومتی..... ۳۲
۴. اقتصاد مقاومتی و سبک زندگی به روش اهل بیت (ع)..... ۳۴
۵. راهکارهای قرآنی جهت رسیدن به شیوه سبک زندگی اهل بیت و اقتصاد مقاومتی:..... ۳۶
۶. راهکارهای اجرا و کاربردی کردن اقتصاد مقاومتی..... ۳۸

نتیجه: ۴۱

فهرست منابع ۴۲

مقدمه

خانواده، اولین پایگاه فرد برای زندگی و مهم‌ترین مبنای تشکیل دهنده‌ی جامعه است. خانواده، بخصوص در ایام گذشته به طور مستقیم علاوه بر نیازهای خود، تامین کننده قسمتی از نیازهای جامعه نیز بود که این نقش با گذشت زمان از عهده تمام افراد خانواده خارج شد و به دوش یک یا چند تن از آنها افتاد. هر خانواده از منابع متعدد درآمد کسب می‌کند که این درآمد محدود است. یعنی مقدار معینی است و به هر مقدار که اراده کند، در اختیارش نیست و در عوض مخارجی دارد که برای انجام آن از درآمدهایش استفاده می‌کند. افراد برای ادامه‌ی زندگی به کالاهای زیادی نیاز دارند و باید بخشی از درآمدهایشان را به مصرف انواع کالاهای مورد نیاز خود مثل، غذا، پوشاک، مسکن، آموزش، تفریحات و ... اختصاص دهند. اصل هنر اقتصاد، چگونگی تخصیص منابع محدود در دسترس، جهت تامین نیازهای نامحدود انسان‌هاست. مدیریت منابع مالی خانواده از مهم‌ترین وظایفی است که اغلب بر عهده زنان مدیر و با تدبیر است. برای داشتن مصرف صحیح، برنامه‌ریزی اقتصادی لازم است. که با برنامه‌ریزی اقتصادی و مدیریت مصرف می‌توان اقتصاد مقاومتی را در خانواده و جامعه به درستی اجرا کرد.

لذا در این مقاله جهت بررسی نقش خانواده در مدیریت مصرف و تحقق اقتصاد مقاومتی، به مطالبی چون؛ مفهوم خانواده، اهداف خانواده، مدیریت خانواده، کارکردهای خانواده، نقش زن و مرد در اقتصاد خانواده، آسیب‌های اقتصادی خانواده، نقش خانواده در تحقق اقتصاد مقاومتی، اصول اقتصادی خانواده، بسترها و زمینه‌های تحقق اقتصاد مقاومتی توسط خانواده، و پرداخته شده است.

بنابراین برای مدیریت صحیح و کارآمد اقتصاد خانواده راهکارهایی وجود دارد از جمله این راهکارها می‌توان به برنامه‌ریزی، پس‌انداز، تنظیم الگوی مصرف اشاره کرد، که مدیر خانواده با بکار بستن هر یک از این تدابیر بین دخل و خرج خود یک تعادل به وجود می‌آورد. مثلاً با برنامه‌ریزی اقتصاد خانواده و با در نظر گرفتن دو اصل زمان و نظم که نقش مهم در برنامه‌ریزی دارند هزینه‌ها را مطابق با درآمد خانواده تنظیم کرده و از مصارف غیرضروری پرهیز می‌کند. از تدابیر مهم در اقتصاد خانواده و تحقق اقتصاد

تولیدی و بازرگانی و حتی نظام پولی و مالی کشور با نیازهای ناشی از اجرای اقتصاد مقاومتی و پیامدهای آن هماهنگ و هم‌خوان گردد و از طرفی باید اقتصاد کشور را متکی به توانمندی‌ها و ظرفیتهای داخلی نمود. نیروی کار، منابع سرمایه‌ای، ابتکارات و خلاقیت‌ها، نگاه‌ها و نگرش‌ها و نظایر آن باید با الزامات اقتصاد مقاومتی هماهنگ گردند. افزایش قابلیت‌ها و ظرفیت‌ها و توانمندی‌های داخل کشور و اتکا به آنها می‌تواند پایه‌های اقتصاد مقاومتی را مستحکم‌تر کند. هدایت منابع و سرمایه‌های کشور به سمت صحیح و درست و هماهنگ با اقتصاد مقاومتی باعث افزایش ظرفیت‌ها و توانمندی‌ها می‌گردد.

۵. نگاه مولد به درون، خوداتکایی، خودکفایی

در اقتصاد مقاومتی رویکرد کشور و جامعه به سمت ایجاد نهضت استعدادیابی و ظرفیت‌یابی درونی و استفاده از فرصت‌های موجود ملی است در وهله نخست نگاه‌ها همه به سمت بهره‌برداری و به کارگیری ظرفیت‌های درونی است. نگاه توأم با تلاش و همت مضاعف و جهادگونه با تکیه بر کار و سرمایه ایرانی و حمایت از تولید ملی و کاهش آلودگی‌های اقتصادی است. نهضت تولید علم و دانش و به تبع آن تولید فناوری و به کارگیری فناوری‌ها و تجاری‌سازی دانش و استفاده حداکثری از شرکت‌های دانش‌بنیان و کارگاه‌های خصوصی کوچک و متوسط و هم‌افزایی علم و ثروت و حرکت به سمت خوداتکائی و تحقق خودکفایی کشور است، که در اقتصاد مقاومتی برجسته‌تر می‌شود تا تولید ملی بهینه گردد و کشور به خود متکی و از تک محصولی بودن خارج شود. در اقتصاد مقاومتی برای برداشتن گام‌های بلند در راستای پیشرفت کشور در حین مقاومت، توجه به کیفیت و قیمت و تنوع تولیدات داخل، اصلاح مدیریت‌های اجرایی و عملیاتی با نگرش رسیدن به خودکفایی و اتخاذ تدابیر لازم برای خوداتکایی در برخی زمینه‌ها لازم است.^۱

^۱ پایگاه اطلاع‌رسانی سپاه صاحب‌الزمان (عج)، مقاله اقتصادمقاومتی، ص ۷

نتیجه:

اقتصاد مقاومتی که موجبات قوام جامعه اسلامی است، اقتصاد مبتنی بر پایه های منابع داخلی است که در برابر فشارها و تحریم ها دچار بحران نمی شود. بخش های مهمی از آموزه های اقتصادی اسلام به حوزه مصرف و چگونگی مدیریت آن باز می گردد؛ چراکه مدیریت مصرف موجب ثبات اقتصادی و افزایش کمی و کیفی بهره وری است. اقتصادمقاومتی خانواده که به معنای میانه روی است، ناظر به چگونگی مدیریت مصرف و تدبیر در این حوزه است. خانواده ها می توانند با اولویت های مصرف ومخارج خانواده ، قناعت ،صرفه جویی (در تمامی مصارف)،پرهیزاز تجمل گرایی ونیزتغییرالگوهای غلط به الگوهای صحیح در تحقق اقتصادمقاومتی در خانواده گام اساسی را بردارند. ضرورت طراحی یک الگوی مشخص از شیوه ی زندگی متناسب با اقتصاد مقاومتی برای عموم مردم، رواج آموزه های اقتصاد مقاومتی از طریق تبلیغات، ایفای نقش پررنگ مردم در اقتصاد مقاومتی، لزوم توجه و دلجویی و حمایت دولت از فعالان اقتصادی، تحرک دستگاه دیپلماسی کشور برای فعال کردن ظرفیت های بالقوه و فرصت های جهانی در اقتصاد مقاومتی و لزوم تبدیل بحث اقتصاد مقاومتی به گفتمان رایج در دانشگاه ها، مراکز علمی و مجامع مذهبی از جمله راهکارهایی است که بستر لازم را برای بکارگیری این الگوی اقتصادی در کشور فراهم می سازد.با اینکه اقتصاد مقاومتی، اقتصادی مردمی تلقی می شود، اما حمایت ها و سیاست های دولت در تحقق مدل اقتصاد مقاومتی جایگاه مهمی دارد.در تحقق اقتصاد مقاومتی، تکیه بر داراییهای معنوی و مادی، توانمند ی های محیطی، علوم و دانش بومی و کارشناسان و متخصصان داخلی نقش مهمی دارد، هر کدام از این مولفه ها نیازمند مطالعات و تحلیل های بیشتری است.

فهرست منابع

- ۱- اسحاقی حسین ، مبانی و راهبردهای جهاد اقتصادی ، قم: مرکز نشر هاجر، ۱۳۹۰
- ۲- اسماعیلی محسن ، بایسته های اقتصادی از دیدگاه فقهی و حقوقی ، چاپ اول، تهران :
موسسه نشر شهر، ۱۳۸۸
- ۳- انصاریان حسین ، نظام خانواده در اسلام، چاپ نهم، قم، ام ابیها ۱۳۷۶
- ۴- برقی رضا ، و باهنر محمد جواد ، اصول دین و احکام برای خانواده، بی جا، دفتر نشر
فرهنگ اسلمی، ۱۳۸۵
- ۵- پایگاه خبری تحلیلی ناجا، اقتصاد مقاومتی، الزامات و ضرورت ها، بوشهر، ۱۳۹۱
- ۶- تویسرکانی حسین، شیخ الاسلامی؛ هدایه العلم و غرر الحکم؛ قم، انصاریان، ۱۳۷۸
- ۷- جمال میزبان، نقش اساسی مدیریت مصرف در اقتصاد مقاومتی، مقالات دین و اندیشه ی
آفتاب، مرداد ۹۱
- ۸- چراغی، اسماعیل خانواده و فمینیسم، قم: موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)،
۱۳۸۸
- ۹- حائری، محسن اندیشه های اقتصادی در نهج البلاغه ، ترجمه عبدالعلی آل بویه لنگرودی.
نشر: تهران: بنیاد نهج البلاغه، ۱۳۸۶
- ۱۰- حائریان اردکانی محمود ، مدیریت خانه، تهران : دانشگاه الزهرا (س)، ۱۳۸۱
- ۱۱- حسینی داوود، روابط سالم در خانواده، چاپ هفدهم، قم، موسسه بوستان، کتاب ۱۳۸۶
- ۱۲- حسینی دشتی مصطفی ، معارف و معاریف، ج سوم، تهران، موسسه فرهنگی آرایه، ۱۳۸۵
- ۱۳- حسینی رضا ، سیره اقتصادی امام علی علیه السلام ، چاپ دوم، تهران، کانون اندیشه جوان ،
۱۳۸۲
- ۱۴- حکیمی محمد، ، امام رضا زندگی و اقتصاد، چاپ چهارم، مشهد، شرکت به نشر، ۱۳۸۱

- ۱۵- خلیلیان محمد جمال ، شاخص های توسعه ی اقتصادی از دیدگاه اسلام، قم، انتشارات امام خمینی(ره)
- ۱۶- دشتی برازجانی عبدالمجید ، اصلاح الگوی مصرف ، انتشارات آخرین وصی ۱۳۸۸
- ۱۷- روزنامه اطلاعات، مقاله هرم چهار وجهی اقتصاد مقاومتی، شماره ۲۵۳۲۰، مهر ۱۳۹۱
- ۱۸- زاهدی مسعود ، اول، جایگاه و کاربرد اقتصاد مقاومتی در ایران و نقش تعاون، برگرفته از سایت تعاونگر
- ۱۹- زینهارى مهرى ، برنامه ریزی در خانواده، ماهنامه پیام زن، تهران، شماره ۷، ۱۳۸۲
- ۲۰- شرفی محمدرضا، خانواده متعادل (آناتومی خانواده) چاپ دهم ، تهران : انتشارات انجمن اولیا و مربیان شماره ۴۶ ، ۱۳۸۴
- ۲۱- طریحی، مجمع البحرين، تهران، انتشارات مرتضوی، ۱۳۶۵
- ۲۲- غرر الحکم، ح ۲۹۱۸، ترجمه ی هاشم رسولی محلاتی، تهران، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۷۷
- ۲۳- قائمی علی ، نظام حیات خانواده در اسلام، چاپ دوم، دفتر نشر و فرهنگ اسلامی بهار ۱۳۶۷
- ۲۴- کشوادى طاهره ، اقتصاد در خانواده، انتشارات حدیث راه عشق، ۱۳۸۸
- ۲۵- کلانتری، علی اکبر الگوی مصرف (برگزیده اسلام و الگوی مصرف)، چاپ سوم، قم: موسسه بوستان کتاب (مرکز چاپ و نشر دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، ۱۳۸۸
- ۲۶- الگوهای غلط در خانواده ی ایرانی، خبرنامه دانشجویان، پایگاه تحلیل و اطلاع رسانی بصیرت، ۹۱/۵/۱۱
- ۲۷- مجلسی محمدباقر ، بحارالانوار، بیروت، مؤسسه الوفا، بی تا
- ۲۸- مجموعه مقالات اقتصاد راجانیوز، بایدها و نبایدهای اقتصاد مقاومتی، دکتر محمد سلیمانی، ۱۳۹۱
- ۲۹- محدثی جواد ، راه زندگی الفبای سعادت خانواده، چاپ دوم، تهران، دفتر نشر فرهنگ اسلامی ۱۳۸۳
- ۳۰- محمدزاده علیرضا ، جایگاه مصرف در اقتصاد مقاومتی، روزنامه رسالت، شماره ۷۶۶۲۳، ۹۱/۷/۷
- ۳۱- محمدی ری شهری محمد ، میزان الحکمه، ترجمه ی حمیدرضا شیخی، قم، نشر دارالحديث، ۱۳۸۶

- ۳۲- مصباحی غلامرضا ، کلیاتی از اقتصاد اسلامی ، چاپ سوم، تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۸۴ ، ۱۳۸۶
- ۳۳- مطهری مرتضی ؛ نظری به نظام اقتصادی اسلام ، بی جا، بی نا، بی تا
- ۳۴- معاونت مطالعات و تحقیقات سازمان ملی جوانان، اقتصاد در خانواده، اصفهان، نشر حدیث، راه عشق، ۱۳۸۸
- ۳۵- میرزایی نسترن ، زمینه های اقتصادی مقاومتی، روزنامه رسالت، شماره ۷۶۱۷
- ۳۶- میرعبادی احمد ، زندگی جمادی لازمه اقتصاد مقاومتی، نصرت، لرستان، مهر ۱۳۸۱
- ۳۷- میزبان، جمال اهمیت قناعت در اقتصاد جامعه، سایت آفتاب، ۱۳ مرداد ۱۳۸۱
- ۳۸- نوری حسین ، اقتصاد اسلامی، چاپ سوم، تهران، دفتر نشر فرهنگ اسلام، پاییز ، ۱۳۶۶
- ۳۹- نوری همدانی حسین ، بیت المال در نهج البلاغه، چاپ دومع تهران، بنیاد نهج البلاغه ۱۳۸۶
- ۴۰- نیلی پور مهدی، ، مدیریت خانواده ،جلد دوم ، سپهر نوین زمستان ۸۵
- ۴۱- هاشمی داران حسن ، شیرانی حسین ، اقتصاد خانواده، تهران، نشر پرسمان، ۱۳۸۴